

Erasmus+

Project No 2019-1-PL01-KA201-065421 " Effective strategies in students' reading education"

SKAITYMO STRATEGIJOS

PARENGĖ J. PLIATKIENĖ

CC0 license

“ Aš pasidalysiu tuo, ką žinau, ir galbūt tai padės tau tavo kelyje” (V. Satir)

“Žmonės nori naujovių, bet bijo keistis”
(Makiavelis)

...Kelias. Ne visada duota jį rinktis, ne visada aišku, kur jis prasideda ir į ką veda. Tačiau jo esmė – judėjimas, todėl jis beprasmis be einančio... Kelias paklūsta einantiems. (Lizeta)

Skaitymo kompetencija

- Gebėti skaityti ir suvokti tekstus yra viena iš pagrindinių kompetencijų, kurių turi išmokyti mokykla. Skaitymo kompetencija leidžia mokiniams savarankiškai mokytis ir dirbti, dalyvauti visuomeniniame gyvenime.

Perskaityta – tai dar ne suprasta

Skaitymo kompetencija reiškia:

- suprasti parašytus tekstus,
- juos naudoti,
- ir mąstyti apie juos, kad būtų galima pasiekti savo tikslus,
- toliau plėtoti savo žinias ir potencialą ir dalyvauti visuomeniniame gyvenime.

Taigi skaitymo kompetencija reiškia ne vien sklandų teksto skaitymą, gebėjimą skaityti, bet ir tekstų suvokimą kaip universalų kultūros įrankį, kaip sąlygą profesinei sėkmei ir mokymuisi visą gyvenimą.

Skaitymo proceso dalys

Tekstai suprantami tuo geriau, kuo sklandesnis yra skaitymas. Sklandų skaitymą sudaro skaitymo tikslumas, automatizavimas, skaitymo greitis ir tinkamas kirčiavimas/intonavimas. Juo lėčiau skaitoma, juo sunkiau moksleiviams susieti sakinio žodžius. Kartais sakinio ar pastraipos pabaigoje jie nebežino, kas buvo pradžioje. Pagal Richter/Christmann (2002), skaitymo procesą sudaro daugybė dalinių procesų, jų sėkmė priklauso ir nuo skaitymo sklandumo:

- žodžių prasmių suvokimo,
- atskirų žodžių ryšių sudarymo,
- sakinių kaip reikšminių vienetų integracijos,
- skirsnelių/pastraipų (teksto temų) susiejimo,
- žinių apie tekstų rūšis.

Ar visi turi mokytis?

Kalbos ir skaitymo skatinimas turėtų būti svarbi tema visų dalykų ir visų pakopų pamokose. Skatinti kalbinį dalykinių tekstų suvokimą – visų dalykų mokytojų interesas. Daugelis mokymo dalykų yra labai sudėtingos kalbos atžvilgiu. Dalyko užduotis įmanoma gerai išspręsti tik tuomet, kai suvokiama jų kalba.

Skaitymo kompetencijos įgijimo prielaidos

Skaitymo kopetencijų temos tyrinėtojai sutaria dėl veiksmų, kuo skiriasi geri skaitytojai nuo silpnų. Skaitymo kompetencijoms įgyti reikalingos šešios prielaidos:

- 1. Kognitivusis pagrindinis gebėjimas
- 2. Anksčiau įgytos žinios (apie pasaulį ir aplinkybes), žodynas
- 3. Teksto suvokimo strategijos
- 4. Teksto požymių žinojimas / Žinios apie teksto pavyzdžius
- 5. Interesai / Motyvacija
- 6. Individuali koncepcija

Silpni skaitytojai

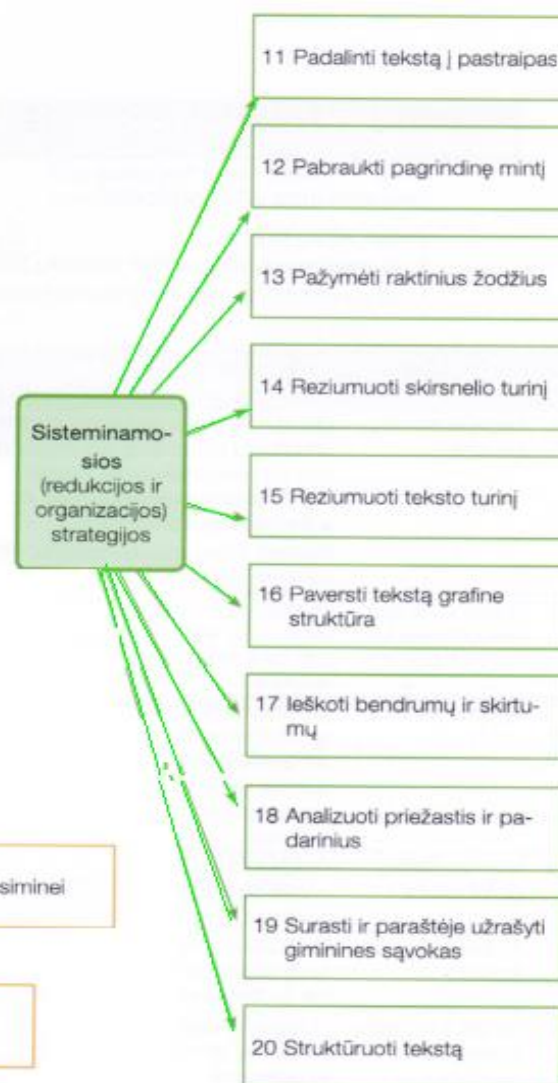
- skaito tekstą nenaudodami tam tikrų strategijų ir yra linkę sunkesnes vietas praleisti. Praleisdami jie nepastebi, kad ko nors nesuprato. Jie pasitenkina tuo, ką «pasiima» iš teksto pirmą kartą jį skaitydami. Šitaip jie nemato informacijos sąsajų, o tik pasiima iš teksto atskirą informaciją, atpasakoja ją nesusiedami su tekstu ir susikuria savas sąsajas, kurios grindžiamos jų spėjimais.

Gerai skaitytojai

- Tuo tarpu skaitydami naudoja strategijas. Jie sąmoningai sieja tai, ką skaito, su tuo, ką jau žino, bando tai, ką perskatė, redukuoti iki esminių teiginių, sąmoningai suvokia, jei ko nors nesupranta, naudoja efektyvius metodus suvokti nežinomiems žodžiams ir turiniam.

Skaitymo strategijos

Daugialypis intelektas

- Matematinis – loginis
- Kalbinis – lingvistinis
- Kūno kinestetinis
- Erdvinis – vizualinis
- Muzikinis - ritminis

Viršutinis aukštas

- ▶ Kaip vertinti skirsnelio turinį?
- ▶ Ar yra kažkas, kam tu nepitarai? Kodėl?
- ▶ Kokioms mintims pritarai? Ką apie tai galvoji?
- ▶ Ar tau pažįstama tai, kas vaizduojama skirsnelyje? Ar esi patyręs tai pats ar tavo aplinkiniai?
- ▶ Ko galima pasimokyti iš to, kas aprašyta skirsnelyje? Kokias išvadas iš to būtų galima padaryti?
- ▶ Ko galima pasimokyti iš to, kas aprašyta skirsnelyje? Kokias išvadas iš to būtų galima padaryti?

Antrasis aukštas

Klausimai apie sąsajas teksto viduje (analizė)

- ▶ Kokia yra ... (to ir to) priešastis? Kaip kyta ...?
- ▶ Kokie ... (to ir to) padariniai?
- ▶ Kaip ... (tai ir tai) susiję su ... (tuo ir tuo)?
- ▶ Palygink: kuo skiriasi ...?
- ▶ Kas yra bendra ...?
- ▶ Paaiškinkimai: ką reiškia ...? Kodėl ...?
- ▶ Kaip pagrindžiama ... (tai ir tai)?

Apatinis aukštas

Klausimai apie tekste pateiktą informaciją

Naudok klausimus, kurie prasideda raide K:

- ▶ Kas?
- ▶ Kada?
- ▶ Kur?
- ▶ Kaip?

▶ Reziumuok tai, kas aprašyta kiekviename skirsnelyje.

Kaip mokyti skaitymo strategijų?

- 1 etapas. Mokytojas – modelis (garsiai mąsto, kaip prisimena, kaip elgiasi kilus suvokimo sunkumams ir pan.)
- 2 etapas. Parodytų strategijų mokymasis sistemingai naudojant ir nuolat stebint pažangą (veiksmingi mokymosi bendradarbiaujant metodai, reikalingos specialiai parengtos užduotys).
- 3 etapas. Savarankiškas naudojimas vis labiau automatizuojamas (mokinys savarankiškai gilinasi į tekstą, naudodamas vieną strategiją).

Kuo anksčiau pradėti mokyti įvairių skaitymo strategijų

- Iki 5 klasės mokoma: atkreipti dėmesį į antraštę, vaizdžiai įsivaizduoti, nupiešti pagal tekstą, atpasakoti savais žodžiais, nuspėti ir pan.
- 5-6 kl. mokoma: skaidyti tekstą dalimis, pabraukti pagrindinę mintį, pažymėti raktinius žodžius, reziumuoti, pavaizduoti tekstą grafine struktūra.
- Nuo 7 kl. mokoma: ieškoti panašumų ir skirtumų, struktūruoti sąvokas, išnagrinėti priežastis ir padarinius, suskirstyti tekstą ir pan.

Kaip mokytis skaitymo strategijų bendradarbiaujant

- Kiekvienai strategijai sukurta mokiniams skirtų kortelių, kurių pagalba strategijos moksleiviams pristatomos ir vizualiai. Korteles galima naudoti įvairiai vedamuose užsiėmimuose ir jų pagalba moksleiviai išmoksta lengviau patys savarankiškai naudoti skaitymo strategijas. Strategijų reikėtų mokytis taip dažnai, kad moksleiviams jų naudojimas taptų įpročiu. Kad būtų galima tai pasiekti, pirmenybę reikėtų teikti mokymuisi bendradarbiaujant, o ne individualiam mokymuisi. Mat kai moksleiviai mokosi šių strategijų bendradarbiaudami, jie skatinami ir kalbėtis apie skaitymo strategijas. Tokiu būdu skaitymo strategijas jie geriau įsisąmonina. Jei moksleiviui atrodo, kad jis jau yra įvaldęs tam tikrą strategiją, tačiau negali jos paaiškinti kitam, tai reiškia, kad jis strategijos nėra perpratęs iki galo. Taigi aiškindamas moksleivis tarsi pasitikrina, ar strategiją suprato.

- Mokymasis bendradarbiaujant taip pat skatina moksleivius mokytis vienas iš kito. Jei vienas moksleivis dar ne visai suprato ar įsisavino skaitymo strategiją, jis gali stebėti, kaip ją taiko klasės draugas ir taip įsisavinti modelį. Galiausiai jis pabando pats ir vėl palygina su savo klasės draugo pavyzdžiu. Lygindami moksleiviai greičiau atkreipia dėmesį, jei strategija naudojama neteisingai, ir gali prieš įtvirtindami pasitaisyti. Be to, mokymasis bendradarbiaujant motyvuoja moksleivius. Mokytis skaitymo strategijų ir jas vis naudoti – didelis iššūkis. Kasmet prisideda po keletą skaitymo strategijų ir negalima pamiršti tų, kurias jau išmokai. Kai moksleiviai gali mokytis šių strategijų keisdamiesi su kitais ir vis naudoja jas pratimuose bendradarbiaujant, išmoksta lengviau ir ilgesniam laikui.

Mokytojų pastebėjimai

- 6 ir 8 klasių mokinių gebėjimai rasti informaciją tekste, analizuoti užduotį yra geresni.
- Pradinėse klasėse geriau atlieka garsinę analizę.
- Geba paklausti, lengviau formuluoja klausimus dalykiniam tekstui.
- Mokiniai greičiau įsitraukia į darbą.

“Aš gerbiu save už tai, kad bandau keisti gyvenimą. Gerbiu ir už tai, kad leidžiu sau klysti, ir už tai, kad noriu taisyti. Gerbiu save ir už tai, kad darau taip, kaip sugebu.”

A. Menis

AČIŪ UŽ DĖMESĮ